

כזה לפחות באורך של ז"ט על ז"ט ולהציבו בקצה הסוכה. ומאחר שאותו המקום ראוי להחשב כסוכה כשרה, ממילא המרפסת כולה תחשב לסוכה כשרה מכוח, ובלבד שדף זה יהיה חזק כדבעי שניתן לשבת עליו, ושהמעקה יהיה גבוה י' טפחים מעל אותו דף. ויש להיזהר שלא להעמיד שלחן בבית מול היושבים בסוכה כדי שלא יגררו אחריו, אלא יש להעמיד שולחן קטן בתוך הסוכה עצמה.

דפנות – ואעפ"כ הכשירוהו כיון שהוא חלק מן הסוכה, ובלבד שנוח לשבת שם.

מסקנה

הפתרון הרצוי ביותר הוא להתקין דף לכל רוחב הסוכה על מנת להגביה את רצפתה, וכך הסוכה תהיה רחבה ז' טפחים לכל רוחבה מן הרצפה ועד לסכך. ואם הדבר אינו מעשי, יש להתקין דף

סימן נא

סיכון במחצלת קלועה בחוטי ברזל

ראשי פרקים

- א. האם קליעת חוטי ברזל פוסלת מדין מעמיד?
 ב. שיטת הריטב"א בדין מעמיד
 ג. שיטת החת"ס והחזו"א בדין חישוקי החבית
 מסקנה

* * *

שאלה

היא כשרה בדיעבד. ואעפ"פ שחוטי הברזל הם דבר פסול המעמיד את הסכך כולו, עדיין יש לסמוך על הפוסקים שדבר המעמיד אינו פוסל בדיעבד, וכל שכן בשעת הדחק, (ועיין מג"א סי' תרכט, ס"ק ט). אך העיר לי הרב פורמן שלחוטי ברזל אלו יש גדר שונה מסתם 'מעמיד'. בסתם 'מעמיד' יש לפנינו סכך כשר העומד בפני עצמו, וכל החסרון שבו שהוא נסמך על שיפודי הברזל המעמידים אותו או על כל דבר אחר שפסול לסכך בו. מה שאין כן במחצלת זו שאינה עומדת כלל בלא חוטי הברזל, והקנים שבה אינם ראויים לסכך בהם בפני עצמם. ויש להסתפק שמא אין לה כלל דין סכך כשר. ואולי גם הקנים

אדם סיכך את סוכתו במחצלת קנים, שאינה עשויה לשכיבה אלא לסכך בה, ובערב סוכות התברר לו שהיא קלועה ע"י חוטי ברזל. מאחר שחוטים אלו עשויים מתכת מסתבר שהם המעמיד העיקרי של המחצלת, גם אם יש שם עוד חוטים. שאלתו היא: האם סוכה זו כשרה בדיעבד, כיון שהשעה מאוחרת ולא ניתן להשיג כרגע סכך אחר?

- א. האם קליעת חוטי ברזל פוסלת מדין מעמיד?

לכאורה, כיון שהקנים כשרים לסכך בהם, וצילתה של סוכה באה מהם הרי

אינה שלימה בלא העופרת שיוצקים לתוכה, והיא זו שמעמידה את הכוס ככלי קיבול. וזאת בשונה ממעמיד רגיל שאינו חלק מן הכלי או הסכך, אלא שהם נשענים עליו. וכן חילק להדיא המהר"ל (שו"ת מהר"ל סי' קנז) בין סוגיא זו לסוגיית מעמיד בסוכה שהסכך נשען עליו.

ושם בהמשך הסוגיא:

אלא מענתה – יחזור לטומאתן ישנה, ככלי מתכות... טומאת כלי זכוכית דרבנן, וטומאה ישנה דרבנן, בטומאה דאורייתא – אחיותו בה רבנן טומאה, בטומאה דרבנן – לא אחיותו לה רבנן טומאה עיין ברש"י (ראש השנה יט, א ד"ה יהודה) שפירש את המחלוקת שבין ר' מאיר לרבנן בשני אופנים:

א. ר' מאיר החמיר משום שסובר שדין הכלי נקבע על פי המעמיד העשוי ממתכת והעיקר אזיל בתריה, ורבנן סוברים שאזלינן בתר עיקר הכלי העשוי מזכוכית ולא אחר המעמיד. ולפירוש זה המחלוקת ביניהם היא: האם הטומאה הישנה שהיתה עליו ופקעה עם שבירתו חוזרת למקומה או לא. לדעת ר"מ הכלי נחשב כלי מתכת בגלל סתימת העופרת וכל דיני כלי מתכת חלים עליו כולל גזירת טומאה ישנה, ולדעת רבנן הכלי נשאר כלי זכוכית וגזרת טומאה ישנה לא חלה עליו.

ב. גם רבנן מודו שאזלינן בתר המעמיד, אך כיון שחומרא זו אינה אלא מדרבנן דינו נקבע ככלי זכוכית הטמא מדרבנן, ואין בו דין טומאה ישנה. שהרי סוף סוף הכלי כולו לא הפך לכלי מתכת, והתורה לא טימאה אלא כלי שכולו

נחשבים ככלי המקבל טומאה, מכח חוטי הברזל המעמידים אותם.

אמנם הקנים שבמחצלת ראויים לסכך מצד עצמם, אלא שחוטי הברזל הופכים אותם מקנים בודדים למחצלת שנח לסכך בה, ובדרך זו היא עומדת יותר טוב. ומטעם זה היא גרועה יותר ממעמיד רגיל, כי החוטים הם אלו שעושים אותה 'מחצלת', ובלעדיהם לא היה עליה שם 'מחצלת' כלל אלא רק 'קנים' בעלמא. וא"כ המחצלת פסולה מהתורה, כדין כלי המקבל טומאה.

(עיין באהלה של תורה ח"ב [סי' פז] שפסלנו סכך העשוי מסיבית, דהיינו נסרים של דיקט שביניהם מילוי של נסורת בלולה בדבק, משום שללא הדבק הנסורת והנסרים הדקים אינם בני סיכוך כלל. ושם העלנו שמתעם זה הדבק פוסל את הנסרים לכ"ע ואינו בגדר דבר המעמיד שבו נחלקו הפוסקים, בשונה ממעמיד שהסכך הוא סכך מצד עצמו אלא שמעמידים אותו ע"י דבר המקבל טומאה.)

ואעפ"כ נלענ"ד שראוי יותר לדמות את חוטי הברזל לדבר המעמיד. כי הקנים ראויים לסכך מצד עצמם, אלא שחוטי הברזל מקילים את הנחת הקנים על הסוכה, וכך היא גם תעמוד יותר טוב. אולם גם אם נניח שהחוטים הופכים את הקנים לכלי עדיין יש לדון בדבר. ונראה לדמות נידון זה למה ששנינו במסכת שבת (טו, ב):

כלי זכוכית מאי טעמא גזור בהו רבנן טומאה... הכא במאי עסקינן – כגון שניקבו והטיף לתוכן אבר. ורבי מאיר היא דאמר הכל הולך אחר המעמיד. יש להדגיש שמדובר במעמיד מן הסוג שבו אנו עוסקים, דהיינו, שהכוס עצמה

ב. שיטת הריטב"א בדין מעמיד

אך עדיין יש לדון גם אליבא דרבנן על פי מה שכתב הריטב"א (שבת טו, א ד"ה ר"מ היא):

ר"מ הוא דאמר הכל הולך אחר המעמיד. פי' המעמיד [את] המשקה, ובהא הוא דפליגי רבנן. אבל במעמיד דפרק במה אשה יוצאה (ט, א) שהוא מעמיד כל הכלי מודו רבנן שהולכים אחריו, כדאיתא התם בסולם אחר שליבותיו וכו'.

ור"ל שיש לחלק בין כלי זכוכית שנשבר והטיפו בו אבר, שהכלי נשאר בעיקרו כפי שהיה, לבין דבר המעמיד את גוף הכלי ואינו יכול לעמוד אלא מחמתו. ולדעתו, רבנן לא הקלו אלא בכלי שנשבר במקצת ויש לו שם כלי בפני עצמו, ותיקנו את שבירתו באבר כדי להעמיד בסתימה זו את המשקה. אך גם הם מודים בכלי שנשבר לגמרי ותקנוהו בדבר המעמיד את גוף הכלי, שיש להחמיר בו.

והראיה לחילוק זה ממה שמצינו בסולם אליבא דרבנן, שדין שליבותיו נקבע על פי העמודים. ואע"פ שעיקר הסולם הם שליבותיו, דינו אינו נקבע על פיהם אלא ע"פ העמודים, משום שהם אלו המעמידים את כולו. ואמנם ר' נחמיה סובר שדין הסולם נקבע ע"פ שליבותיו שהם עיקרו, אך חכמים חולקים עליו וסוברים שבסולם לא הולכים אחריהם אלא אחר העמודים, משום שהם המעמידים הבלעדיים של הסולם. ובדומה לטבעת, שהיא המעמידה הבלעדית של החותם – שם גם רבנן מודים לר' מאיר, שהולכים אחר דבר המעמיד את עצם הכלי. וכוונתו של הריטב"א שציין "כדאיתא התם בסולם" היא, שרבנן הולכים אחרי המעמיד ולא

עשוי מתכת. ור"מ מטמא משום שסבר שסתימת האבר הופכת את הכלי כולו לכלי מתכת מעיקר הדין.

הריטב"א (שם, ד"ה מתיב) דייק, שעל פי הפירוש השני המחלוקת ביניהם נוגעת לגדרי דאורייתא:

ופרש"י בחד לישנא דפלוגתייהו בדינא דאורייתא ולענין לקבל טומאה לכתחלה אחר הטלת אבר, דר"מ סבר דמיטמא מדאורייתא כדין כלי מתכות לפי שהכל הולך אחר המעמיד, ורבנן מטהרין מדאורייתא שאין הולכין אחר המעמיד אלא מדרבנן טמויי מטמו מדין כלי זכוכית שגזרו עליהם חכמים טומאה כדאיתא פ"ק דשבת (טו, ב).

נמצא שהדבר תלוי בשני פירושי רש"י. לפירוש השני אליבא דר"מ דבר המעמיד הופך את הכלי כולו למינו של המעמיד ומקבל טומאה מדאורייתא ולכן פסול לסכך בו, ולפי הפירוש הראשון אינו מקבל טומאה אלא מדרבנן. אך גם כלי המקבל טומאה מדרבנן פסול לסכך.

מיהו, כיון שהלכה כרבנן ולא כר"מ בנד"ד אין נפקא מינה למעשה בין שני הפירושים, ובין כך ובין כך הסוכה כשרה בדיעבד, כי הסכך פסול רק מדרבנן. ואפילו אם נאמר אליבא דר"מ שמחצלת זו נחשבת לכלי מתכת ומקבלת טומאה מהתורה אין הלכה כמותו.

(אם כי יש להעיר, שודאי יש נפק"מ בין שני הפירושים גם אליבא דרבנן, ולענין כשרותה של המחצלת לסכך לכתחילה. לפי הפירוש הראשון מחצלת זו אינה נידונה כלל אחר המעמיד וכשרה לסכך לכתחילה אליבא דרבנן, ואילו לפי הפירוש השני יש לדון אותה כסכך פסול לכתחילה כיון שמקבלת טומאה מדרבנן).

הלך אחר מסמרותיו, בסולם – הלך אחר שליבותיו, בערסא – הלך אחר שלשלותיו. וחכמים אומרים: הכל הולך אחר המעמיד.

רבא אמר: לצדדים קתני; יש עליה חותם – תכשיט דאיש, אין עליה חותם – תכשיט דאשה.

והרי אפשר לומר שמחלוקתם של ר' נחמיה וחכמים בדין סולם, היא גופא מחלוקתם של ר' מאיר ורבנן בדין כלי זכוכית. דהיינו שרבנן הסוברים שבטבעת הולכים אחר המעמיד הם עצמם סוברים גם בכלי זכוכית שהולכים אחרי המעמיד, ומאן חכמים – ר' מאיר, או שאזלו לשיטתו. ורבנן דר"מ החולקים עליו וסוברים שלא הולכים אחרי המעמיד בכלי זכוכית, חולקים בהכרח על רבנן דר' נחמיה, ואדרבה הם סוברים כר' נחמיה שהולכים אחרי העיקר, וצ"ע.

עוד יש להעיר אפילו לשיטת הריטב"א, שלמעשה גם הוא לא הכריע את ההלכה כרבנן דר' נחמיה, אלא רק קבע שרבנן דר"מ מודים בסולם, אך לא הכריע את ההלכה ביניהם. ויש מקום לפסוק כר' נחמיה משום שהגמרא העמידה את סתם המשנה בשבת כמותו, וכפי שהעיד הרא"ש (ע"ז פ"ה ס' לה).

אך מאידך יש להוכיח מסתם משנה במסכת כלים (פ"ג מ"ו) כרבנן, שהולכים אחר המעמיד ולא אחר העיקר:

עץ המשמש את המתכת טמא, והמתכת המשמש את העץ טהורה...
טבעת של מתכת וחוטם שלה של אלמוג
טמאה, טבעת של אלמוג וחוטם שלה של מתכת טהורה.

דהיינו, כיון שגוף הטבעת הוא המעמיד את החותם אזלינן בתריה, ואע"פ שעיקרה

אחרי העיקר. וכבר קדמו לו התוס' (שבת טו, ב ד"ה ור' מאיר) בחילוק זה, וקבעו ששלוש מחלוקות בדבר: ר' מאיר, רבנן ור' נחמיה.

(אולי המונח "מעמיד" בכלי זכוכית המתייחס למשקה שונה מהמונח "מעמיד" בסולם וטבעת, שם הוא מתייחס לעצם הכלי. ומצינו להריטב"א בכמה מקומות ש"יש לשונות הרבה שפירושן מתחלף", כמו בחידושי לכתובות [צד, א], ועוד).

לכאורה, גם בנד"ד חוטי הברזל מעמידים את עצם הכלי כמו סולם וטבעת, ואינם כמו טיפת אבר בכלי זכוכית שרק מונעת ממנו נזילה. ללא החוטים אין שום אפשרות למחצלת להתקיים, והיא דומה אפוא לסולם וטבעת, ובמקרה זה גם חכמים מודים שהולכים אחר המעמיד. וא"כ המחצלת כולה נידונה ככלי מתכת, ומקבלת טומאה מן התורה.

אלא שקשה לי על הריטב"א, מנין לו שרבנן דכלי זכוכית המטהרים במעמיד מודים לרבנן דסולם המטמאים במעמיד, משום שיש לחלק בין המקרים כמבואר להלן.

וז"ל הסוגיה בשבת (נט, ב):

ולא בטבעת שאין עליה חותם הא יש עליה חותם – חייבת, אלמא: לאו תכשיט הוא. ורמינהו: תכשיטי נשים טמאים, ואלו הן תכשיטי נשים: קטלאות, נזמים, וטבעות. וטבעת בין שיש עליה חותם בין שאין עליה חותם, ונזמי האף. ואמר רבי זירא: לא קשיא; הא – רבי נחמיה, הא – רבנן. דתניא: היא של מתכת וחורתמה של אלמוג – טמאה, היא של אלמוג וחורתמה של מתכת – טהורה, ורבי נחמיה מטמא. שהיה רבי נחמיה אומר: בטבעת – הלך אחר חורתמה, בעול – הלך אחר סמלוניו, בקולב –

ג. שיטת החת"ס והחזו"א לגבי חישובי החבית

ויש לדמות את חוטי הברזל שבמחצלת בנד"ד לחישובי החבית העשויים מברזל, שה'חתם סופר' וה'חזון איש' דנו לגביהן, אם הם פוסלים את המקוה מדין מעמיד בדבר המקבל טומאה.

אמנם בתחילה סבר החת"ס (י"ד סי' רו) סבר לומר שאין לשאלה זו ענין לדין מעמיד, ובכי האי גוונא כו"ע מודו שאין הולכין אחר המעמיד. אך לבסוף הסיק ששלוש מחלוקות בדבר: ר' נחמיה, רבנן דר' נחמיה שנחלקו עליו לגבי סולם וטבעות, ורבנן בתראי שהובאו בברייתא (שבת ס, א) הסוברים "הכל הולך אחר המעמיד". לדעת ר' נחמיה הכלי הולך אחר עיקרו, ובאופן עקרוני אף רבנן מודים לו, ולא נחלקו אלא בכלי ששני חלקיו עיקר ויש להכריע איזה מהם יותר עיקרי. ר' נחמיה סבר שהחלק המשמש לייעוד העיקרי של הכלי הוא העיקר כמו שלבי הסולם שהם עיקר ייעודו, ורבנן קמאי סברו שעמודי הסולם עיקר כיון שהם המעמידים אותו. אך רבנן בתראי חולקים על סברתו מכל וכל, וסוברים שלעולם הכל הולך אחר המעמיד, אפילו כשהוא טפל לגמרי לכלי.

ומסקנתו בתשובה זו, שסתם משנה מסייעת לרבנן דר' נחמיה, שלא אזלינן בתר המעמיד אלא במקום ששני חלקי הכלי משמשים זה את זה. אך במקום שהמעמיד משמש את הכלי אין הולכים אחריו. והראיה מדין מעמיד בדבר הפסול

הוא החותם. וא"כ משנה זו אינה כר' נחמיה שהרי הוא הולך אחרי העיקר ולא אחרי המעמיד. (ועיין חת"ס י"ד סי' רו שכתב שסתם משנה כת"ק, וצ"ע).

וסברתי לומר שהמדובר בטבעת של אשה. החותם אינו חשוב לה כל כך כי סתם אשה אינה זקוקה לחותם (כמבואר בשבת ס, א) והטבעת היא שחשובה לה, ומכיון שהטבעת מעמידה את החותם הולכים אחרי המעמיד. ומצאתי שכיונתי בזה לדעת החזו"א בכלים (סי' יז אות יג) ואמרתי שישו בני מעי.

וצריך לומר שגם הטבעת אינה העיקר, אלא יש חשיבות גם לטבעת וגם לחותם ושניהם עיקריים. אך אם הטבעת עיקר בפני עצמה, אין לנו צורך בטעם שהיא המעמיד ואזלינן בתרה, תיפוק ליה משום שהיא העיקר. (ולפי"ז טבעת יהלום, לדוגמא, שהיהלום הוא העיקר ועל שמו נקראת הטבעת היא לא תקבל טומאה. אלא שבדרך כלל בטבעת יהלום יש ערך משלה).

וכמו כן יש לומר ביתר הכלים שהוזכרו בסוגיה, כגון הסולם. מסתבר שהשליבות אינן העיקר, כי באותה מידה גם העמודים המחזיקים את השליבות חשובים, ולכן הולכים לדעת חכמים אחר המעמיד. אך במקום שהחלק המתכתי הוא עיקר הכלי גם חכמים מודים שהולכים אחר העיקר.

ואם כן בנד"ד הקנים הם הם עיקרה של המחצלת, ושמה מעיד עליה, ואילו חוטי הברזל רק מחברים אותם. ולכן דין פשוטי כלי עץ להם, ואם לא נועדו לשכיבה אינם מקבלים טומאה.

ואין צורך בסגירה הרמטית שלה כדי שתישאר במקומה). וכן קולב, שבודאי אינו זקוק למסמרים שעליהם תולים את הכלים. ג. בדומה לכך, יש להעיר על סתם המשנה במסכת כלים שהחת"ס העמיד כרבנן דר"נ, והדגיש שהמדובר בכלים שכל חלק שבהם זקוק לחברו, כמו סולם. וקשה, שהרי משנה זו הזכירה גם "פותרת של עץ והפין שלה של מתכת" – שטמאה, לעומת "פותרת של מתכת והפין שלה של עץ" – שטהורה, וכי הפותרת זקוקה לפין. וכן הוזכרו המזרה והמגוב ומסרק של ראש שניטלה אחת משיניהן ועשאו של מתכת שטמאין, וכי כל הכלים האלו זקוקים לשון של המתכת?

ד. ובעיקר יש להקשות על מסקנתנו, אם סתם משנה כת"ק שהולכים אחר המעמיד, כיצד הוא פוסק לבסוף בחביות של עץ וחישוקי מתכת שהולכים אחר העיקר ולא אחר המעמיד. והרי גם רבנן קמאי שלדעתו הולכים אחר העיקר היינו דווקא במקום ששני החלקים מעמידים זה את זה, ורק בזה מודו שהולכים אחריהם כמעמיד עיקרי, אלא שלדעתם עמודי הסולם הם העיקר. אך חישוקי החבית אינם בכלל זה, שהרי רק החישוקים מעמידים את החבית ולא החבית את החישוקים. וא"כ היינו צריכים לטמא את החבית בגלל החישוקים. וה' יאיר את עיני.

מה שמספקא ליה לחת"ס פשיטא ליה לחזו"א (שם, אות טו), שחבית עץ המחושקת בטבעות ברזל דין כלי עץ יש לה, ולא דין כלי מתכת כיון שאין לטבעות חשיבות של

לסכך שהוזכר בר"ן (סוכה י, א בדפי הר"ף) כגזירה דרבנן שמא יבוא לסכך בו, אך מעולם לא עלה על הדעת שהסכך עצמו יידון כדבר הפסול.

אך בתשובה אחרת (יו"ד סימן ריד) נראה שחזר בו, ואסר לקבוע את הנסרים בחוטי ברזל – "דאפשר דמקבל טומאה דהכל הולך אחר המעמיד", והפנה לדבריו בתשובה אחרת (כוונתו כנראה לתשובה הנ"ל בסי' רו). ויש לדקדק מלשונו שרק חשש לכתחילה לסברא זו אך לא קבע בה מסמרות, ולמעשה לא הכריע בשאלה זו.

ואמנם עפר אני תחת כפות רגליו של החת"ס, אולם תורה היא ולימוד היא צריכה. ויש להעיר על דבריו כמה הערות:

א. לכאורה יש לדחות את ראייתו ממעמיד דסוכה, כי שם המעמיד אינו חלק מן הכלי ואינו נוגע כלל לעצם הגדרתו של הכלי. העמדת הסכך על דבר המקבל טומאה אין בה פסול עצמי, אלא רק חשש שא יבוא לסכך בו. ואינו דומה לטבעת וסולם, שהכלי עצמו עשוי מדבר המעמיד.

ב. יש להקשות על החילוק שהזכיר, בין שני דברים המעמידים זא"ז כגון סולם ושליבות לבין דבר אחד המעמיד את חברו, כגון חישוקים של דלי, מברייטא זו גופא. שהרי בברייטא זו מוזכרים עוד כלים, ובשלמא סולם ושליבות צריכים זה לזה, אך באותה ברייתא הוזכרו גם טבעת וקולב, והרי הטבעת אינה צריכה את החותם. ודוחק לומר שהחותם הוא זה שמחבר את חלקי הטבעת אלו לאלו, ובלעדיו הטבעת אינה שלמה ועלולה ליפול. (ומסתבר שגם אם יש בטבעת רק רוב הקף היא לא תיפול,

(עיין בשו"ת גינת ורדים או"ח כלל ב סי' טז) שלא קיבל חילוק זה, ונקט אליבא דהרמב"ם שלעולם הכל הולך אחר המעמיד. והביא נפ"מ הדומה ממש לנד"ד, בספר תורה שתפרו בגיד והעמידו בדבק שפסול, אע"פ שיעקר הספר הוא בקלף ובכתב ולא במעמיד. וצ"ע).

מסקנה

מחצלת הקלועה ע"י חוטי ברזל אינה מקבלת טומאה, כדן פשוטי כלי עץ, כי הולכים אחר העיקר שהיא המחצלת העשויה מקנים, ולא אחר המעמיד העשוי מברזל, ולכן היא כשרה לסכך בדיעבד. אמנם לכתחילה מן הראוי להשתמש במחצלת הקלועה ע"י חוטים מהצומח. כי לחוטי ברזל יש דין מעמיד שהפוסקים חששו לו לכתחילה בסוכה, אם בלעדיהם הקנים לא יסככו כראוי, והדבר שנוי במחלוקת אם דבר המעמיד פוסל או לא, ובדיעבד נקטינן שאינו פוסל. ומכיון שמדובר בערב החג אחר הצהריים זה מצב של דיעבד, וניתן לסמוך על הפוסקים המקילים בדבר המעמיד בשעה"ד וגם מחצלת זו כשרה.

(יש מהדרין שהסכך יהיה קלוע בסיבים ולא בחוטים. כי חוטים אע"פ שהם מהצומח מכיון שעברו עיבוד ונשתנתה צורתם הם פסולים לסכך מדרבנן כמבואר בסוכה [יג, ב], אך עיין ריטב"א שם שלענין דבר המעמיד לא גזרו בדבר האסור מדרבנן דהוי כגורה לגורה).

ממש. וזה ממש כמו המחצלת בנד"ד. אלא שבהערה בסוגרים ציין לתוס' (ע"ז עה, ב ד"ה והלכתא) שלא כתבו כן וכן לחת"ס (סי' רו). (ועיין ערוה"ש טהרות עמ' קלו שפירש פירוש אחר בסוגיא לדעת הרמב"ם, אך גם לפירושו אין סתירה לסברות שהבאנו כאן).

ובלאו הכי לפענ"ד נראה יותר שסתם משנה כר' נחמיה, והלכה כמותו. וכן פסק הרמב"ם (כלים פ"ד ה"ה):

הנושה כלי מקצתו מן העץ ומקצתו מן המתכת, אם היה העץ משמש המתכת מקבל טומאה ואם היתה המתכת משמשת את העץ הכל טהור. כיצד, מפתח של עץ ושיניו ממתכת אפילו שן אחד ה"ז מקבל טומאה, היתה היא ממתכת ושיניים שלו מעץ הכל טהור.

וכן בהלכה ז:

השן של מתכת או החותם מקבל טומאה בפני עצמו אם לא היה מחובר לעץ. וכן המעבד והמזרה והמגוב והמסרק של ראש שניטלה אחד משיניהן ועשאה של מתכת הרי אלו מקבלין טומאה.

אולם בהלכה ו הוא פוסק שהולכים אחרי המעמיד ולא אחרי העיקר:

טבעת של מתכת וחותמה של אלמוג טמאה, היתה של אלמוג וחותמו של מתכת ה"ז אינה מקבלת טומאה.

ועל כרחק צ"ל כמו שכתב החזו"א שהמדובר בטבעת של אשה, שגם הטבעת עיקר ולא רק האבן, ולכן הולכים אחר המעמיד אפילו אליבא דר' נחמיה.